

Sygn. akt IX Ka 336/19

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 1 sierpnia 2019 roku

Sąd Okręgowy w Toruniu IX Wydział Karny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący: Sędzia SO Lech Gutkowski

Sędziowie: SO Jarosław Sobierajski (spr.)

SO Piotr Szadkowski

Protokolant: sekretarz sądowy Mateusz Holc

przy udziale przedstawiciela oskarżyciela – N. w T. M. W. oraz prokuratora Prokuratury Rejonowej T. w T. S. C.,

po rozpoznaniu w dniu 25 lipca 2019 roku

sprawy ***J. S., oskarżonego z art. 54 § 2 kks w zw. z § 1 kks w zw. z art. 6 § 2 kks w zw. z art. 9 § 3 kks w zw. z art. 37 § 1 pkt 3 kks*** oraz ***z art. 54 § 2 kks w zw. z § 1 kks w zw. z art. 9 § 3 kks w zw. z art. 37 § 1 pkt 3 kks,***

na skutek apelacji wniesionych przez prokuratora oraz obrońcę oskarżonego

od wyroku Sądu Rejonowego w T. z dnia 8 lutego 2019 roku sygn. akt (...).

I. uchyla zaskarżony wyrok w części dotyczącej skazania oskarżonego za czyny opisane w punktach 1 i 2 aktu oskarżenia i na podstawie art. 17 § 1 pkt 6 kpk w zw. z art. 113 § 1 kks i art. 44 § 1 pkt 1 kks umarza postępowanie w tym zakresie, kosztami procesu w tej części obciążając Skarb Państwa;

II. zmienia zaskarżony wyrok w pozostałej części w ten sposób, że uchyla orzeczenie o karze łącznej zawarte w punkcie II;

III. w pozostałym zakresie tenże wyrok utrzymuje w mocy;

IV. zasądza od Skarbu Państwa (Sądu Rejonowego w T.) na rzecz adw. A. K. kwotę 516,60 zł (pięćset szesnaście złotych sześćdziesiąt groszy) brutto tytułem zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej oskarżonemu z urzędu w postępowaniu odwoławczym;

V. zwalnia oskarżonego od opłaty za II instancję i należnej od niego części wydatków poniesionych w postępowaniu odwoławczym i całością tych wydatków obciąża Skarb Państwa.

Sygn. akt IX Ka 336/19

UZASADNIENIE

J. S. został oskarżony o to, że:

1)wbrew przepisowi art. 99 ust. 1, art. 103 ust. 1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług (Dz. U. z 2004 r.. Nr 54. poz. 535, z późn. zm.) zajmując się w sposób faktyczny sprawami gospodarczymi, w tym finansowymi M. M. prowadzącego działalność gospodarczą pod firmą (...) działając w krótkich odstępach czasu w wykonaniu tego samego zamiaru uchylał się od opodatkowania podatkiem od towarów i usług poprzez nieujawnienie w terminie, tj. do

25 dnia miesiąca następującego po miesiącu, w którym powstał obowiązek podatkowy N. w T. przedmiotu i podstawy opodatkowania podatkiem od towarów i usług w deklaracjach VAT-7 za okres listopad 2008 r. oraz od grudnia 2008 r. do czerwca 2009 r. przez co uszczuplił podatek od towarów i usług w łącznej kwocie 91.648 zł, - **tj. o przestępstwo skarbowe z art. 54 § 2 kks w zw. z § 1 kks w zw. z art. 6 § 2 kks w zw. z art. 9 § 3 kks w zw. z art. 37 § 1 pkt 3 kks**

2) wbrew przepisowi art. 45 ust. 4 pkt 3 w zw. z ust. 1a pkt 2 ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. z 2000 r., Nr 14, poz. 176. z późn. zm.) zajmując się w sposób faktyczny sprawami gospodarczymi, w tym finansowymi M. M. prowadzącego działalność gospodarczą pod firmą (...) uchylał się od opodatkowania podatkiem dochodowym od osób fizycznych poprzez nieujawnienie w terminie, tj. do dnia 30 kwietnia roku następującego po roku podatkowym N. w T. przedmiotu i podstaw) opodatkowania podatkiem dochodowym od osób fizycznych wynikającym z zeznania o wysokości osiągniętego dochodu (poniesionej straty) PIT-36L za 2008 r., przez co uszczuplił podatek dochodowy od osób fizycznych w kwocie 133.190 zł - **tj. o przestępstwo skarbowe z art. 54 § 2 kks w zw. z § 1 kks w zw. z art. 9 § 3 kks w zw. z art. 37 § 1 pkt 3 kks,**

3) wbrew przepisowi art. 45 ust. 4 pkt 3 w zw. z ust. 1a pkt 2 ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. z 2000 r., Nr 14, poz. 176. z późn. zm.) zajmując się w sposób faktyczny sprawami gospodarczymi, w tym finansowymi M. M. prowadzącego działalność gospodarczą pod firmą (...) uchylał się od opodatkowania podatkiem dochodowym od osób fizycznych poprzez nieujawnienie w terminie, tj. do dnia 30 kwietnia roku następującego po roku podatkowym N. w T. przedmiotu i podstawy opodatkowania podatkiem dochodowym od osób fizycznych wynikającym z zeznania o wysokości osiągniętego dochodu (poniesionej straty) PIT-36L za 2009 r., przez co uszczuplił podatek dochodowy od osób fizycznych w kwocie 29.830 zł - **tj. o przestępstwo skarbowe z art. 54 § 2 kks w zw. z § 1 kks w zw. z art. 9 § 3 kks w zw. z art. 37 § 1 pkt 3 kks,**

Wyrokiem z dnia 8 lutego 2019 r. Sąd Rejonowy w T. , sygn. akt (...), uznał oskarżonego za winnego popełnienia zarzucanych mu czynów opisanych w punktach 1-3 zarzutów i wymierzył mu za to, na mocy art. 54 § 2 kks, kary: za czyn opisany w punkcie 1) – 300 stawek dziennych grzywny, a za czyny opisane w punktach 2) i 3) – po 100 stawek dziennych grzywny, przy przyjęciu jednej stawki w kwocie 100 zł oraz na mocy art. 85 § 1 kk i art. 86 § 1 kk karę łączną **300** stawek dziennych grzywny po 100 zł każda.

Orzekając o kosztach, zwolnił oskarżonego od opłaty i kosztów sądowych, którymi obciążył Skarb Państwa, zasądając od niego jednocześnie na rzecz kancelarii adw. A. K. kwotę 1260 zł plus VAT tytułem zwrotu kosztów obrony udzielonej z urzędu.

Wyrok ten zaskarżyli w całości obrońca oskarżonego oraz w zakresie orzeczenia o karze, deklaratywnie na korzyść, choć w istocie na niekorzyść oskarżonego, prokurator.

Obrońca oskarżonego wywodził, że w wyniku dokonania błędnej oceny wyjaśnień oskarżonego i zeznań skonfliktowanego z nim M. M. oraz zeznań księgowej, która krótko pracowała w (...), sąd meriti niezasadnie twierdził, że niewątpliwe było, że oskarżony dopuścił się zarzucanych mu czynów. Z ostrożności procesowej kwestionował on także jako rażąco surowe wymierzone oskarżonemu kary, twierdząc, że nie uwzględniały jego sytuacji życiowej. Wskazując na powyższe, ww. skarżący domagał się zmiany zaskarżonego wyroku poprzez uniewinnienie oskarżonego od popełnienia zarzucanych mu czynów, ewentualnie uchylenia go i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania sądowi I instancji.

Prokurator wywodził, że sąd meriti niesłusznie zamiast wymierzyć oskarżonemu jedną karę na podstawie tego przepisu, którego znamiona wypełniało jego zachowanie we wszystkich przypadkach orzekł oddzielne kary za każdy z czynów, a następnie karę łączną. Wskazując na powyższe, ww. skarżący domagał się zmiany zaskarżonego wyroku poprzez wymierzenie oskarżonemu na podstawie art. 54 § 2 kks w zw. z art. 37 § 4 kks w zw. z art. 38 § 1 pkt 2 kks

kary 8 miesięcy ograniczenia wolności polegającej na wykonywaniu nieodpłatnej pracy na cel społeczny w stosunku 25 godzin miesięcznie oraz 300 stawek dziennych grzywny po 100 zł każda.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

W toku kontroli odwoławczej sąd odwoławczy dostrzegł uchybienie o charakterze bezwzględnej przesłanki odwoławczej, które implikowało konieczność uchylenia części zaskarżonego wyroku, a w dalszej kolejności - dokonania jego zmiany w pozostałym zakresie poprzez uchylenie orzeczenia o karze łącznej, jaką wymierzono w miejsce kary orzeczonej za czyny z pkt 1-2 aktu oskarżenia oraz za czyn z pkt 3 aktu oskarżenia. Apelacja obrońcy oskarżonego nie zasługiwała natomiast na uwzględnienie. Rozpoznanie apelacji prokuratora w związku z treścią rozstrzygnięcia stało się bezprzedmiotowe.

Mając na uwadze, że w przedmiotowej sprawie nie został złożony żaden wniosek o uzasadnienie wyroku, sporządzając je z urzędu sąd odwoławczy ograniczył się po myśli art. 457 § 2 kpk w zw. z art. 113 kks do wskazania czym kierował się uchylając zaskarżony wyrok w zakresie, w jakim orzeczono nim o odpowiedzialności oskarżonego za czyny zarzucane w pkt 1-2 aktu oskarżenia.

Aktem oskarżenia zarzucono oskarżonemu dopuszczenie się trzech czynów stanowiących przestępstwa skarbowe z art. 54 § 2 kk, polegających na tym, że uchylał się on od opodatkowania poprzez nieujawnienie przedmiotu i podstawy opodatkowania. Czyny te zagrożone były karami grzywny do 720 stawek dziennych.

Z art. 44 § 1 kks wynika, że w sytuacji, gdy chodzi o przestępstwo skarbowe zagrożone karą grzywny, karą ograniczenia wolności lub karą pozbawienia wolności nieprzekraczającą 3 lat - a więc takie czyny, jak zarzucone oskarżonemu - ich karalność ustaje, jeżeli od czasu popełnienia czynu upłynęło 5 lat, przy czym zgodnie z art. 44 § 3 kks początek biegu przedawnienia przestępstw skarbowych polegających na uszczupieniu lub narażeniu na uszczuplenie należności publicznoprawnej przesunięty został na koniec roku, w którym upłynął termin płatności tej należności. Jeżeli w tym czasie wszczęto postępowanie przeciwko sprawcy, karalność popełnionego przez niego przestępstwa skarbowego ustaje z upływem 5 lat od zakończenia tego okresu (art. 44 § 5 kks). W tym samym terminie następuje przedawnienie zobowiązania podatkowego, które zgodnie art. 44 § 2 kks jest niezależną okolicznością powodującą ustalenie karalności przestępstwa skarbowego dotyczącego wynikającej z niego należności podatkowej.

W związku z powyższym bieg 5-letniego terminu przedawnienia karalności zarówno czynu z pkt 1 aktu oskarżenia, który polegał na braku ujawnienia w terminie przedmiotu i podstaw opodatkowania podatkiem VAT za miesiące listopad 2008 i od grudnia 2008 roku do czerwca 2009 roku (ostatnie zachowanie w dniu 25 lipcu 2009 r.), jak i czynu z pkt 2 aktu oskarżenia, który polegał na nieujawnieniu w terminie przedmiotu i podstawy opodatkowania podatkiem dochodowym od osób fizycznych za 2008 roku (czas na złożenie deklaracji upływał 30 kwietnia 2009 r.), rozpoczął się z końcem 2009 roku, a czynu z pkt 3 aktu oskarżenia, który dotyczył uchylenia się od podatku dochodowego od osób fizycznych za 2009 roku (obowiązek ujawnienia przedmiotu i podstawy opodatkowania do 30 kwietnia 2010 r.) - z końcem 2010 roku. Karalność czynów z pkt 1 i 2 aktu oskarżenia ustawała zatem z końcem 2014 roku, a czynu z pkt 3 - z końcem 2015 roku.

Z akt sprawy wynikało natomiast, że w okresie tym nie zostało wszczęte postępowanie w przedmiotowej sprawie. Postanowienie o wszczęciu śledztwa wydane zostało wszak dopiero dnia 29 września 2015 r. (k. 407), a postanowienie o postawieniu zarzutów oskarżonemu, które ogłoszono mu dnia 3 listopada 2015 r. (k. 416), dopiero dnia 9 października 2015 r. (k. 409). Oznaczało to, że postępowanie w sprawie czynów z pkt 1 i 2 aktu oskarżenia wszczęte zostało po upływie terminu przedawnienia ich karalności, a dodatkowy okres wydłużający karalność do 10 lat wynikający z art. 44 § 5 kks miał zastosowanie jedynie do czynu z pkt 3 aktu oskarżenia.

Prowadzenie postępowania w odniesieniu do odpowiedzialności oskarżonego za czyny z pkt 1 i 2 aktu oskarżenia było zatem niedopuszczalne. Jego kontynuowanie i wydanie wyroku pozostawało w sprzeczności z art. 17 § 1 pkt 6 kpk w zw. z art. 113 kks, z którego wynika, że w razie upływu przedawnienia karalności postępowanie w sprawie nie może

być prowadzone, i stanowiło bezwzględłą przyczynę odwoławczą, którą – stosownie do art. 439 § 1 pkt 9 kpk – sąd odwoławczy winien był uwzględnić z urzędu, niezależnie od podniesionych zarzutów i zakresu zaskarżenia.

Dostrzeżenie owego uchybienia obligowało sąd odwoławczy do uchylenia zaskarżonego wyroku w zakresie dotyczącym czynów, których termin przedawnienia karalności już upłynął, o ile przeprowadzone przez sąd meriti dowody, oceniane logicznie, nie dawałyby podstaw do przyjęcia, że oskarżony winien zostać w istocie uniewinniony od ich popełnienia. Powszechnie przyjmuje się bowiem, że w razie stwierdzenia przedawnienia karalności czynu postępowanie należy umorzyć tylko wtedy, gdy nie ma podstaw do uniewinnienia oskarżonego z braku czynu lub braku znamion czynu jako przestępstwa albo braku winy, gdyż uniewinnienie jest zawsze rozstrzygnięciem korzystniejszym dla oskarżonego niż umorzenie postępowania z powodu przedawnienia karalności (por. np. postanowienie SN z dnia 27 stycznia 2011 r., I KZP 27/10, OSNKW 2011, Nr 1, poz. 5).

W przedmiotowej sprawie sąd odwoławczy nie dopatrył się podstaw do podważenia rozstrzygnięcia o odpowiedzialności oskarżonego. Sąd meriti trafnie stwierdził, że w świetle zgromadzonych dowodów nie ulegało wątpliwości, że oskarżony podnosił odpowiedzialność za to, że nie zostały prawidłowo rozliczone podatek VAT za miesiące listopad 2008 roku oraz od grudnia do czerwca 2009 roku oraz podatek dochodowy od osób fizycznych za rok 2008. Ocena zgromadzonych dowodów – wbrew temu, co wynikało z apelacji obrońcy oskarżonego, który twierdził, że oskarżonego należało uniewinnić – nie uchybiała zasadom przewidzianym w art. 5 § 2 kpk w zw. z art. 7 kpk. Oskarżony wprawdzie rzeczywiście konsekwentnie zaprzeczał temu, że to na nim ciążył obowiązek dokonywania rozliczeń podatkowych we wskazanych okresach, jednakże stwierdzenie, że okoliczność, że to on zajmował się prowadzeniem całości, a więc także i finansowych, spraw gospodarczych (...) wynikała nie tylko z zeznań M. M., ale i osoby nie mającej żadnego interesu w tym, by przedstawiać okoliczności sprawy na korzyść jego bądź oskarżonego, jaką była księgową, w pełni uprawniało do przyjęcia, że oskarżony winien był dokonać rozliczeń podatków objętych aktem oskarżenia. Przez okres kilku miesięcy zatrudnienia w (...) w czasie, gdy działał w niej oskarżony, M. B. bez wątpienia była w stanie stwierdzić, czy w okresie, gdy powstały należności objęte aktem oskarżenia to on, czy M. M., który bezsprzecznie był wówczas chory, zajmował się prowadzeniem działalności gospodarczej. Jej zeznania potwierdzały, że wcale nie było tak, że prowadzeniem dokumentacji i finansami zajmował się M. M.. Nie było też tak, że do dokonania rozliczeń podatkowych objętych aktem oskarżenia nie było potrzebne pełnomocnictwo do reprezentowania (...) przed Urzędem Skarbowym, a konieczność uregulowania przez niego należności publicznoprawnych, do zapłaty których zobowiązany była (...), wynikała z faktu zajmowania się całością spraw związanych z jej działalnością.

Mając na uwadze powyższe, sąd odwoławczy uchylił zaskarżony wyrok w zakresie, w jakim orzeczono nim o odpowiedzialności oskarżonego za czyny z pkt 1 i 2 aktu oskarżenia i na podstawie art. 17 § 1 pkt 6 kpk w zw. z art. 113 § 1 kks umorzył postępowanie w tym zakresie.

Sąd odwoławczy nie dopatrył się w zaskarżonym orzeczeniu żadnych innych uchybień mogących stanowić bezwzględne przyczyny odwoławcze, będących podstawą do uchylenia wyroku z urzędu.

W konsekwencji uchylenia części wyroku konieczna stała się natomiast zmiana zaskarżonego wyroku poprzez uchylenie orzeczenia o karze łącznej zawartego w pkt II wyroku.

O kosztach obrony oskarżonego z urzędu w postępowaniu odwoławczym orzeczono zgodnie z przepisami § 17 ust. 2 pkt 4 w zw. z § 4 ust. 1 i 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz.U.2019.18 t.j.).

Na podstawie art. 624 § 1 kpk w zw. z art. 634 kpk w zw. z art. 113 § 1 kks sąd odwoławczy zwolnił oskarżonego od ponoszenia kosztów sądowych za drugą instancję, tj. opłaty i części wydatków należnej w związku z utrzymanym w mocy rozstrzygnięciem skazującym, obciążając zarówno nimi, jak i pozostałymi wydatkami, o których orzec należało stosownie do art. 632 pkt 2 kpk w zw. z art. 113 § 1 kks, Skarb Państwa.